

парадигму кардинально нової та нетрадиційної конкуренції, попит на медичні центри з розширеним переліком послуг і вдосконалені моделі оплати послуг та державного фінансування» [3]. Окрім того, успішному розвитку галузі сприятимуть укріплення партнерських відносин між державою та приватним сектором, інвестування у заходи з попередження хвороб та охорони здоров'я населення, а також вивчення практик і використання досвіду інших галузей.

Список використаних джерел:

1. Гапонова Е. О. Сучасні тенденції функціонування світового ринку медичних послуг. *Вісн. Харк. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2017. Вип. 6. С. 20-24.
2. Указ Президента України від 18.08.2021 р. № 369/2021. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року. Проект від 23.02.2022. URL: <https://bit.ly/3mTbzxF/>
3. Прогноз тенденцій розвитку світової галузі охорони здоров'я. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/life-sciences-and-healthcare/articles/global-health-care-sector-outlook-2019.html>

Інна ЧИКАЛО

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу
Західноукраїнського національного університету

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ

Управління соціально-економічним розвитком територій в умовах військового часу вимагає від керівництва громади високого рівня компетентності, оперативності та рішучості для прийняття зважених управлінських рішень. Враховуючи те, що підготовка та прийняття управлінського рішення є невід'ємною складовою управлінського процесу, для вибору максимально правильного його варіанту, що відповідатиме цілям розвитку територій та її ресурсним можливостям слід врахувати можливі ризики та застосувати необхідний інструментарій аналітичного забезпечення. Реалії сьогодення вимагають постійного та системного аналітичного опрацювання інформації для оперативного виявлення екстерналій та швидкого реагувати на них.

Аналітичне забезпечення охоплює комплекс дій щодо: збору, алокації та узагальнення інформаційних даних; перевірки достовірності інформаційних масивів; аналітичного опрацювання інформаційних масивів; збереження та передачі інформації; формування інформаційного базису для виокремлення альтернативних варіантів рішень. Реалізація вказаного потребує формування відповідної

інформаційної бази територіальної громади та врахування, нових викликів в умовах війни, що зумовлюють проблеми щодо:

- по-перше міграції населення територіальної громади та відсутність гарантій його повернення;
- по-друге, відсутності особистої безпеки працівників та жителів громади на території країни, що обумовлюється непередбачуваністю ракетних обстрілів;
- по-третє, ризиків втрати ресурсного потенціалу території через руйнування внаслідок військових дій;
- по-четверте, вирішення проблем, пов'язаних із релокацією бізнесу та переміщенням цивільного населення із регіонів, де відбуваються активні бойові дії у територіальні громади, які знаходяться у тилкових регіонах, що вимагає координації дій із військовими адміністраціями щодо забезпечення тимчасового розміщення релокованих підприємств та внутрішньо переміщених осіб;
- по-п'яте, організації співпраці із донорськими організаціями європейських держав в питаннях спільної реалізації проєктів соціально-економічного розвитку та відновлення і розбудови інфраструктури відповідних громад;
- по-шосте, забезпечення економічної безпеки громади шляхом захисту її інформаційних масивів від кібератак.

Інструментарій аналітичного забезпечення управління соціально-економічним розвитком територій охоплює систему аналітичних, статистичних, експертних та теоретико-ігрових методів. Так, аналітичні методи передбачають встановлення аналітичних взаємозалежностей між умовами вирішення задачі (факторами) та її результатами (прийнятим рішенням), до яких належать методи побудови дерева проблем та дерева рішень, окупності інвестицій, оцінка ефективності інвестицій у розвиток території, математичного програмування, тощо. Статистичні методи базуються на зборі та опрацюванні статистичної інформації та охоплюють методи теорії ймовірностей та математичної статистики. Найбільш використовуваними методами із цієї групи є кореляційно-регресійний, дисперсний, факторний та кластерний аналізи, тощо. Теоретико-ігрові методи передбачають знаходження оптимального рішення окремих ігрових завдань. Експертні методи прийнятні для використання у випадку неможливості кількісно охарактеризувати параметри, що характеризують явища та процеси, які характеризують проблему. До методів цієї групи найпоширенішими є такі методи, як: метод „мозкової атаки, метод Дельфі, метод складання сценаріїв, метод простого ранжування та метод вагових коефіцієнтів, тощо.

Водночас, варто зауважити, що в умовах воєнного стану прийняття

управлінських рішень потребує максимальної оперативності, а робота органів місцевого самоврядування – безперервності та ефективності. Вкрай важливо швидко приймати та забезпечувати реалізацію тих управлінських рішень, які безпосередньо в першу чергу впливають на спроможність громади реагувати на виклики воєнного часу та підтримувати свою життєздатність, а також ті – які стосуються забезпечення її безпеки та обороноздатності.

Так, у цьому плані, на час військового стану Кабінетом Міністрів України запропоновано певні нововведення щодо збільшення нормативу ПДФО до бюджетів територіальних громад від 60 до 64%, використання інструментарію горизонтального вирівнювання для бюджетів територіальних громад, формування фонду ліквідації наслідків збройної агресії, ресурсний потенціал якого призначений для будівництва громадських будівель, захисних споруд, ремонту об'єктів критичної інфраструктури, ремонту будівель для забезпечення житлом ВПО, розробки ПКД для зруйнованих об'єктів, закупівлі шкільних автобусів, спецтранспорту для охорони здоров'я та комунальних підприємств з благоустрою, удосконалення механізмів визначення ліміту загального обсягу місцевого та гарантованого боргу, спрощення норм адміністрування акцизу з пального, удосконалення системи фінансування охорони здоров'я, що обумовлено переходом на механізм державних фінансових гарантій [1;4].

На сьогодні, Україна має певний напрацьований механізм управління розвитком територій в умовах воєнного стану, який дозволяє забезпечувати їхнє функціонування та може слугувати рушієм розвитку економіки як на час війни, так і в післявоєнний період. Так, зокрема, за час реалізації реформи місцевого самоврядування з 2014 року по 2022р. в Україні створено 1470 територіальних громад, ресурс місцевих бюджетів яких, за оцінками Міністерства фінансів України (МФУ), оцінено у понад 500 млрд.грн. За експертними розрахунками МФУ ресурс місцевих бюджетів у 2023 році прогнозується на рівні 571 266,9 млн грн, у тому числі за загальним фондом –520 789,4 млн грн; спеціальним фондом – 50 477,5 млн грн., серед яких загальний показник власних доходів - 389,6 млрд грн. (у тому числі 366,2 млрд грн. загального фонду та 23,4 млрд грн. спеціальний фонд) [2]. Статистичні дані свідчать про тенденцію щодо зростання частки місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету. Так, якщо у 2020р. частка місцевих бюджетів у структурі зведеного бюджету (без трансфертів) становила 22,6%, у 2021р. – 22,8%, то за 8 місяців 2022 року склала 25,3% [3]. Домінуючою статтею надходжень до державного та місцевих бюджетів за час війни є міжнародні гранти, обсяг яких за вісім місяців 2022р. до державного

бюджету сягав 265,3 млрд.грн., до місцевого – 0,04 млрд.грн. У структурі надходжень місцевих бюджетів за січень-серпень 2022 року домінував ПДФО, частка якого складала 66,7% (у структурі доходів без трансфертів) та 46,1% (із трансфертами). Іншим вагомим джерелом доходів є субвенції з державного бюджету – 21,8% (77,3 млрд грн).

Введення воєнного стану внесло свої корективи у пріоритетність управління розвитком територій. Пріоритетами, на сьогодні, виступають оборона, підтримка життєдіяльності як постійного населення громади, так і надання допомоги внутрішньо переміщеним особам, забезпечення підтримки релокованого бізнесу, організація укриттів, тощо. З огляду на вказане, найбільший обсяг видатків спрямовується на оборону, соціальне забезпечення та загальнодержавні функції. За рахунок коштів місцевих бюджетів повністю фінансується житлово-комунальне господарство та освіта, як делеговане повноваження.

Важливим аспектом в контексті досліджуваної проблематики є налагодження скоординованої взаємодії між органами державної влади та місцевого самоврядування, що є неможливим без належного аналітичного забезпечення. Пріоритетом на сьогодні має стати визначення першочергових завдань діяльності органів місцевого самоврядування на локальному та регіональному рівнях з метою забезпечення максимальної ефективності управління ресурсним потенціалом відповідних територій та координації діяльності для забезпечення як відновлення економіки, так і оборонних потреб.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України чинний від 08.07.2010 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page7>
2. Прогнозна оцінка та аналіз основних параметрів виконання місцевих бюджетів у 2023 році. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15475>
3. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 8 місяців 2022 року. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15570>
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд» від 19 квітня 2022 р. № 473. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473-2022-%D0%BF#Text>